

ทุนทางสังคมเป็นที่ทราบกันมาอย่างยาวนานว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์ระหว่างปัจเจกบุคคล หรือ ระหว่างกลุ่มคน ซึ่งมีมิติต่างๆที่มากมายแต่รู้จักในนาม “สะพานเชื่อม-พันธะ-สายสัมพันธ์” ทุนทางสังคมเป็นที่สนใจของนักวิชาการในสาขาต่างๆเนื่องจากเห็นว่าสามารถทำให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกในแง่การสร้างเสริมความเข้มแข็งหรือการแก้ไขปัญหาของสังคมได้ เนื่องจากการสร้างบ้านแปลงเมืองเป็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่สำคัญของสังคมโลก แต่ (ทุนทางสังคม) ในเชิงการเชื่อมโยงภายใน-ภายนอกของผู้คนหรือชุมชนกลับเลวร้ายลง จึงจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ 1) เพื่อแสวงหามิติของทุนทางสังคมในชุมชนเมือง 2) เพื่อศึกษาคูณลักษณะของทุนทางสังคมตลอดจนลักษณะการบั่นทอนทุนทางสังคมฯ 3) เพื่อแสวงหาแนวทางในการเสริมสร้างทุนทางสังคมที่เชื่อมโยงภายใน-ภายนอก

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพและใช้เทคนิคการได้มาซึ่งข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับการเฝ้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากกิจกรรมในพื้นที่วิจัยใน 10 เมือง ผลการวิจัยพบว่า 1) มิติต่างๆของทุนทางสังคมมักจะฝังอยู่ในกิจกรรมต่างๆทางสังคมซึ่งแฝงไปกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นต้นว่า ประเพณีงานปอยหลวง ที่จังหวัดลำพูน จังหวัดพะเยา, งานบุญกองข้าว(บุญกุ่มข้าวใหญ่) ที่จังหวัดมหาสารคาม, งานประเพณีตักบาตรพระร้อยที่จังหวัด ปทุมธานี, งานถือศีลกินเจ ที่จังหวัดชุมพร หรือ ถือศีลกินผักที่จังหวัดภูเก็ต, และกิจกรรมในเชิงสร้างความเข้มแข็งชุมชนที่เกิดขึ้นในจังหวัด อำนาจเจริญ พระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร และนนทบุรี เป็นต้น 2) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่เน้นการแข่งขันหรือการค้ากำไรตลอดจนการสร้างความทันสมัยในโลกแห่งการพัฒนาชุมชนเมืองเช่นในปัจจุบันเป็นสาเหตุสำคัญในการบั่นทอนทุนทางสังคมในชุมชนเมือง 3) แนวทางการเสริมสร้างทุนทางสังคมของชุมชนเมืองที่เชื่อมโยงทั้งภายใน-ภายนอกได้แก่การที่พลเมืองมีความตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการรักษารัฐธรรมนูญประเพณีอันดีงาม การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ดีประกอบกับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนจากภาคีต่างๆ จะมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างทุนทางสังคม

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยได้แก่การการตรวจสอบและศึกษาว่ามีมิติของทุนทางสังคมปรากฏอยู่ในธรรมเนียมหรือประเพณีใดบ้างเพื่อที่จะได้สืบสานอันหมายถึงการคงรักษาทุนทางสังคมในชุมชนเมืองที่เชื่อมโยงทั้งภายใน-ภายนอก ให้ดำรงคงอยู่ต่อไป

Social Capital have been known as a positive interactions among an individual and social group, many aspects briefly known as "Bridge-Bond-Tie". It was interested by social scientists, as its positive impacts towards community building and social problems. Since world's direction is urbanization, an Internal-External linkage in the whole urban community become more worst, three main objectives for alleviate such problems are: (1) finding Social Capital dimension; (2) explore the characteristic of its jeopardy; and (3) the recommendations of social capital enhancement.

The methodology as a qualitative research wherein the gathered data was validated by an in-depth interview technique and participant observation technique, from 10 cities. It was found that, (a) the dimension of Social capital was embedded in many social activities, based on folk wisdom and culture, for instance: ritual "Poy"(temple's infrastructure ceremony) in Lamphun, Phayao; "Boon Goong Khaw" (donate paddy ceremony) in Maha Sarakham; "Tak Bart Pra Rio" (give food for hundred Monks ceremony) in Pathum Thani; "Tuer Seen Kin Jay" (go vegetation ceremony) in Chumphon, Phang-nga, Phuket; and many capacity building activities in Amnat Charoen, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Bangkok, and Nonthaburi, (b) the transition to economics modernization via compete market is directly jeopardize Social Capital, (c) citizen encouragement and active participation, maintain good custom & lesson-learned, and local government support, plays the major roles for Social Capital enhancement.

The recommendations from this research is: to looking backward and scrutinize the dimension of Social Capital embedded in social events, folk customs or local traditions, and try to pursue those activities.